

YAZILAR VE YAZANLAR

Hayat
Nereye
Öpülecek El
Tntan Kamenin me-
zarında
Fransa Bankası
Alman mektep mu-
sikisi
Bir Gün ki
Emile Galotti

Yazı hey'eti
Ş. Nihal
Cevat
İffet Halim
A. Emrullah
Gevat Memduh
Celalettin Tevfik
Nahit Sırrı

Ticarct mekteplerin-
de gaye ve tedrisat
pilanı meselesi
Aa bu ıssız geceler
Klasik ve modern
eserler
Monna Lisa Del Gi-
oconda
Biz öldürdük diyelim
Anadolu'nun bedit
Zenginlikleri
Akideme nasıl eriştim

Behcet Kemal
Hikmet Şevki
Canik oğlu Avni
Sabri Esat
Nurettin İbrahim

Müşahabe:

HAYAT

Mecmuamız, bu güne kadar mem-
leketin irfanına çalıştı, maarifin inki-
şafına elinden geldiği kadar gayret
etti. Bu müddet zarfında edindiğimiz
tecrübe şudur: Memlekette büyük
fikrî bir intibah, bir uyanıklık var,
ve yüksek irfan ihtiyacı günden güne
artıyor.

Müşahedelerimizden, muhaberele-
rimizden, musahabelerimizden aynen
anıyoruz ki irfan ihtiyacı hakikaten
ziyadedir. Münevver tabaka irfanını
idame ve tenmiye için vasıta arıyor.
Bahsimize mevzu olan yüksek taba-
kadır, yani yüksek mekteplerden hiç
olmazsa orta mekteplerden yetişenler-
dir. Evet! İşte bu zümre irfan saha-
sının genişlenmesini istemektedir..

Hayat bu ihtiyaca tekabül etmek
iktiza ederdi. Bunun içindir ki bu
1930 senesinden itibaren mecmuamızı
umumî tekâmüle, millî inkişafa uygun
bir şekle koymak mecburiyetinde kal-
dık. Memleketimizde bir münevverler
zümresi var. Bu zümrenin umumî
kültür ihtiyaçlarına tekabül edecek,
lâkin hiç bir ihtisas maddesi üzerinde
uğraşmıyacak bir risalesi bulunmamak
lâzım...

Bu risale gelecek nüshasından iti-
baren Hayat olacaktır.

Mütahassıs kalem erbabı hem
kendi cereyanlarımızı, hem Garbın
fikrî ceryanlarını objektif bir noktadan
takip ve mahza siz aziz karilerimiz
için icmal edeceklerdir.

Türk, Cerman, Anglosakson, lâtın
İslav... âlemlerinde fikir sahasında
olan biteni tettebbu edeceğiz. O aile-
lerden uzak kalmayacağız. Medenî
cihanda ne oluyor, ne var, beşeriyet
nereye doğru gitmektedir, istikbalde
neler doğacaktır? Bir sözle ifadesi
lâzımsa diyelim ki medeniyet, inkişaf-
fının hangi merhalesinde bulunuyor?
Acizane programımız işte budur.
Medeniyet camiasının içinde bulunmak
için onun cereyanlarını bilmemiz
gerek. Hayat bundan sonra bu gayeyi
intizam ve ittirat altında takip edecek.

Muhatabımız, — tekrar edelim —
yüksek ve münevver türklere. Daha
aşağı tabakaların tenvirine çalışan
başka risale ve mecmualar var ve çok.
Biz vazifemizi taksir ediyoruz ve
ancak muhterem muallimler gibi,
doktorlar mühendisler gibi yüksek
memurlar gibi âlî mektepler talebesi

gibi ön safta bulunan vatandaşlarımıza
hizmet etmek istiyoruz.

Seviyeyi tutmak, seviyeyi yükset-
mek... işte başlı başına bir hedef.
Hatta bu hedefi bir az da geçebiliriz:
Pek güzel, pek büyük eserler, şah-
eserler yazıldıklarından sonra anlaşılmış!
Meşhur Stendhal dermiş ki:
Benim eserlerim kırk sene sonra
anlaşılabilecek... » Filvaki bu eserlerin
yüksekliği inceliği, yeniliği ancak
yarım asır geçmekle anlaşılmış,

Hayat da, eğer böyle zekâların
inkişafına hizmet edebilirse kendisini
bahtiyar addeder. Demek istiyoruz ki
neşriyatımızda sürüm, satış, halka hoş
gelmek, cazip olmak katıyen bir gaye
değildir. Gayemiz yüksek kültüre
yardım etmek, istikbali hazırlamak ve
hasren memleketin irfanî haysiyetini
muhafaza etmektir.

Türkiyede gerçekten yüksek edip
ve mütefekkirlerimiz yok değil. Lâkin
bu zevatın eserleri bir intişar vasıta-
sından mahrumdur. Böyle bir vasıta
mevcut olmadıkça o kalem sahipleri-
ne de yazı yazmak hususunda bir
gevşeklik geliyor. Okuyorlar, tettebbu
ediyorlar, lâkin yazmıyorlar, ve neti-

Anadolu'nun bediî zenginlikleri

Arap ve Acem motiflerini bre taraf eden eski Osmanlı Türkleri. güzel san'atların mimari ve tezyinat kısmında büyük teceddütler yaparak kendilerine mahsus güzel şehirler vucude getirmişlerdir. Bilhassa Anadolu da halk arasında yetişen san'atlar, Türk milletinin en zengin asarı tezyiniyesini yaratmak husunda kendilerine geniş Bir san'at sahası aramışlar, çizgi ve örneklerde azami değişiklikler yapmak için esaslı bir dekorasyon hazinesi keşf etmeğe çalışmışlardır.

Türk'ler tarihi kadimeden beri san'at aşağı bir millet olarak kabul edilmiştir. İlk zamanlar silahlarını, çadırlarını, giydikleri elbiselerini, çanak ve çömleklerini şekillerle süsleyen Türkler, sonradan kabileler halinde şehirleri işgal ederlerken mimarile beraber nakış ve oymacılık gibi bediî mesleklerde de yükselmeği kendilerine şerefli bir gaye yapmışlardır.

Anadolu, henüz bir çoklarımıza bediî kıymet noktai nazarından meçhuldür. Senelerce lakayt kalınan bu güzel beldeler, mazideki Türk bediî-yatile zevkini gösteren en kıymetli san'at merkezini ihtiva eder. Halk şirketini, halk musikisini nasıl tetkik etmekten uzak kalmıyorsak Anadolu'nun bediî zenginliklerini de öğrenmek mecburiyetindeyiz.

Asırların değişmesi, bütün milletler harsında mühim değişiklikler yaptığı gibi, Türk san'at tarihinde de büyük yenilikler husule getirmiştir. Türk san'at tarihile uğraşanlarca malumdur ki orta Asya'dan küBük Asya'ya ve sonra Selçuki medeniyetile eski Anadolu'nun en hücre köşelerine kadar soku-lan tezyinat örneklerinin ilk numuneleri, müteaddit akınlar ve mahaciretlerle ilerleyen Türk'lerin halk san'at-

kârları tarafından yapılmıştır. İşte bu san'atkârlardır ki, orta ve küçük Asya'nın san'atı tezyiniyesinde en mühim rolü oynamışlar, buradan doğan şekiller zengin Türk tezyinatını müstakbel bilgilerini hazırlamıştır.

Türkler, tezyinatta daima sadeliği gözetmişler, Arap'lar gibi bir binanın ve yahut bir sathın her tarafını örneklerle boğmamışlardır.

Malumdur ki, İslam mimarları tezyinat için ziruh şekiller yerine eşkâli hendesiyeyi kullanmışlardır. Yalnız Selçuki'ler, bir ma'na ifade eden bir nevi tezyinat dahi vücade getirmişlerdir ki buda mücessem ve musattah şekillerle yapılmış olup (Alağorik-Allegoricoe) namını almıştır. Selçuki'ler tezyinatta fevkalâde maharet göstermiş olan Mısırlılar ve eski Yunanlılar kadar ileriye gitmişlerdir. Meselâ Alaaddin zamanında Selçuk Hükûmetinin kuvvet ve satvetini gösteren Kara kuş timsali, bir çok kervansaraylarda, kale kapılarında mebzulen kullanılmıştır. Bundan başka gayri muntazam olarak yapılan fil resimleri ise, Selçukile'rin Hayvanın vücudundan istifade ettiklerine, ve büyük bir ma'na ifade ettiğine delalettir.

Selçuki'ler medeniyetlerle beraber, İslam dinini kabul eden milletler arasında yetişen san'atkârları kendi şehirlerine celp etmek hususunda büyük fedakârlıklar yapmaktan asla çekinmişlerdir. Muazzam devlet idaresi sayesinde, bizans şehirlerini işgal eden Anadolu Selçukileri, buralarda tesadüf ettikleri abideleri tetkikten bir an hali kalmamışlar ve bu medeniyetin san'atından daha yüksek eserler vücade getirmek için olanca varlıklarını sarfetmişler, Bizans mimarisine bir çok nazireler yapmışlar; fakat hiç bir vakit

Bizans tezyinatını kendilerine örnek ittihaz etmemişlerdir.

Tebriz vesair memleketlerden Anadolu'ya akın eden muhtelif meslekdeki san'atkârlar arasında ruhlarındaki millî ve bediî zevkleri terennüm eden Anadolu'nun öz evlatlarından müteşekkil bir işçi gurubu, her zaman nefis işçilikler noktasından tetkike şayandır. Bu muazzam binaların muhtelif kısımlarında çalışan işçilerin yüksek duygularının aynı seviyede olmasıdır ki, arzu edilen kıymeti mimariyenin yükselmesine vasıta olmuştur. Hiç şüphe yoktur ki, eski Türk mimarisinin bir cami mimarisinden başka bir şey olmadığını ileriye sürenler bediî Anadolu'daki hususî binaları tetkik şöyle dursun, resimlerini bile görmemişlerdir.

Zamanların geçmesi, her milletin san'at şekillerini değiştirebilir. Fakat bu değişiklik o milletin mazideki eserlerini hiç bir vakit körletemez. Tarih bu gibi eserleri altın çerçiveleri içinde saklar. Çünkü arkada kalan o abideler o milletin o zamanki hars sahasında gösterdiği alâkanın yegâne şahididir. Yeni san'atın doğmasına vasıta olanlarla amillerini araştırmak icap ettiği zaman gözlerimiz gayri ihtiyari geriye çevrilir. Halin san'at kıymeti ancak mazinin san'at güzelliği veya çirkinliğiyle anlaşılır İtiraf etmek lazımdır ki, bu günkü Türk san'atkârları millî bir yenilik yapma tan çok uzak kalmışlardır. Halbu ki, Garp san'atkârları kendi milletlerinin bütün medenî milletler arasında yeni san'at bilgileriyle yüklenmeleri için adeta komşu milletlere rekabet edencesine çalışmışlardır Mazideki san'at örneklerini tetkik etmişler, yaratacakları teceddüdün ana hatlarını çizmişler ve ondan sonra yaşadıkları devrin san'at zaferini kazanmışlardır.

Akideme nasıl eriştim

Bu makala Amerikada neşrolunan "Forum," mecmuasının dünya büyük adamlarından akideleri hakkında yapılan bir "enquête,"e cevap olarak hazırlanmış ve muahharan Londra da çıkan "Realist," mecmuasında bulunmuştur.

Dünya hakkında benim nazarım da, başkalarının gibi, kısmen ahval ve hadisatın, kısmen de fitratının mahsulüdür Dini iman noktai nazarından terbiyemle alâkadar olanlar her hangi bir ortodoks, umum tarafından doğru sayılan bir akideyi tetkik ve tahkik etmeden kabul ettirecek en iyi bir usulü belki takip etmediler. Babam ve annem din hususunda tamamen hür fikirli idiler. Fakat Ben iki yaşında iken biri, üç yaşında diğeri öldüler. Ben ancak büyüktükten sonra onların din hususundaki fikirlerini öğrenebildim. Babam öldükten sonra büyük annemle yaşadım. Kendisi İskoçya "Bires iterien," kilisesine mensup idi. Fakat yetmiş yaşına gelince muvahhit hristiyanlık mezhebini kabul etti. Beni bir pazar mahalle kilisesine bir pazar da presbyterien kilisesine götürdülerdi. Ben mahalle kilisesini tercih ederdim. Çünkü bu kilise de pek rahat olan aile mahfelimiz ve bu mahfelin yanında çan çalındıkça muttasıl sallanıp durarak beni alâkadar eden bir ip vardı. Duvardaki kiral armasından ve papas va'za başlar başlamaz arkasından kürsüye çıkıp parmaklıklı kapuyu kapayan kilise hademesinden hoşlanırdım. Bundan başka ayın esnasında takvim levhalarını tetkik eder, paskalya gününü hesap eder ve ay hesabı ile seneyi gösteren yaldızlı rakkamlar ve pazar günleri ile yörtü günlerini gösteren harfler hakkında faraziyelerde bulunurdum. Fakat bana İncildeki her şeyin doğru

olduğunu ve mucizelere ve cehennem azabına inanmayı öğretmemişlerdi. Muhitte darwinizm kabul edilmiş bir madde halinde idi. Eyi hatırlıyorum, ben on bir yaşında iken isviçreli protestan bir hocam vardı, bana derdi ki: "Eğer sen Darwine inanıyorsan sana acırım, çünkü aynı zamanda hem Darwine inanmak hem de hristiyan kalmak mümkün değildir." Ben o yaşta iken bu iki akidenin imtizaç edemiyeceğine kail değildim. Fakat şunu biliyorum ki intihap etmeye mecbur olsaydım, her halde Darwini intihap ederdim. On dört yaşına kadar muvahhit hristiyanlığa tam bir mistik tarzında inandım, ve o devirde çok dindar olduğum halde yine dinin hakikatine inanmak için kâfi bir sebep olup olmadığını bilmeği çok isterdim. Dört sene zamanımı bu mes'eleyi gizlice tetkik ile geçirdim. Başkalarını incitmekten korkarak kimseye bundan bahsedemezdim. Hem yavaş yavaş zail olan imanımdan dolayı hem de susmak mecburiyetinden dolayı çok üzülüyordum. İlk redettiğim nas doğma serbest irade=free will oldu. Bana öyle geliyor ki maddenin bütün hareketlerini tanzim eden dinamik kanunları olduğu için insanın iradesi, hatta kendi vücudunu teşkil eden maddeye bile hakim olamazdı. Ben o zamana kadar büyük felsefe mezheplerinden hiç birini bilmiyordum. Karteziyanizmi hakkında bir yol işitmemiştim. Fakat fikirlerim kendi kendine karteziyen bir yol takip ediyordu. İkinci şüphe etti.

Zafer yalnız harpte arzu edilen gayeye münhasır değildir. Hakiki ve daimi zafer, iktisaden ve harsen olur. Milletin sulh ve sükûn içinde yaşadığı zamanlarda halk bedî eserlere ihtiyaç his eder. San'atkârın vazifesi asın icabına göre millet ve milliyet rabıtasını kuvvetlendiren teceddüdkâr eserlerle halkın ruhunu tenvir etmektir. Hiç bir değişiklik, hiç bir tekâmül, çünkü san'atkârların duygularile vücut bulan kıymetli eserleri söndüremez.

San'atkârlarımızı bazan Sarkcı, ve bazan Garpcı olarak gördük. Meşruiyeti müteakip başlayan Türkçülük ceryanları arasında bilhassa mimarimizde yeni yeni üsluplar doğdu. Yapılan binalar muhtelif şekilde pencere, saçaklar, kemerler, kubbeli damlar, çini kaplamalarla dolduruldu; ve bunların hepsi millî mimari olarak gösterildi. Bu hata büyükdü. Bunları yapan san'atkârlar Türk mimarisinin ne olduğundan, inkişafı için ne suretle çalışmak icap ettiğinden haberdar değildiler. Hiç şüphe yoktur ki asırlarca evvel inşa edilmiş olan evlerin tarzı mimarisi, bu günkü medeniyetimize kabili tatbik değildir. Ondaki kıymet çünkü Türk mimarisinin vâsil olduğu yolu göstermesindedir.

Nureddeir İbrahim

İtizar

"Kıraliçe Pedok," ve "Jul Sezar," isimli tefrikalarımızı mecmuamızın gayesinin tahavvülü dolayısıyla hülasetan takdim etmek isterdik. Fakat bu iki şah eserin hülase edilirse kıymetini kaybeteceğinden çekindik. Bu haklı mazeretimizin sevgili karilerimiz tarafından kabulünü dileriz.

